

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Finja kyrka, Hässleholms kommun, Skåne

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av Finja kyrka, Hässleholms kommun, Skåne*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:84). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

05 nov 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:84
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV FINJA KYRKA, HÄSSLEHOLMS
KOMMUN, SKÅNE

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbygg AB, Gränsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061

Kontaktperson: Kalle Melin

Område: C-N Skåne Prov nr:08134-08171 Antal borrvprov: 28 varav 23 debiteras

Dendrokronologiskt objekt: **Absid** 08240-242, **Kor** 08243-247, **Långhus:** 08248-259, **Torn** 08260-267.

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov-beskrivning Om inget annat anges takstolnr från väster. S=syd osv Old=återanvänd	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret S sommar	Mer vågad precision/datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±20 uppskattning
08240	Stötta SO, old	Ek	69;2	Sp 1, ej W	1155	1164-1178	1166-1174;180
08241	Stötta SSO old	Ek	101;2	Sp 3, ej W	1158	1165-1179	1167-1175;190
08242	Rem NNV	Ek	97+11	Sp 0+11 ej W	1158	E 1160	1160-1170; 120
08243	Hanband K3	Ek	51	0-2 till Sp	1152	1162-1176	1164-1172; 110
08244	Hanband K4	Ek	75;2	Sp 2, ej W	1151	1159-1173	1160-1168;120
08245	Hanband K5	Ek	90	Nära Sp	1157	1167-1185	1167-1175; 150
08246	Rem S	Ek	26	Ej Sp	Ej datering	-	;70
08247	Styrbj? Lös	Ek	83;2	Ej Sp, ej W	1118	E 1127	1135-1200;450!
08248	Hanband 3	Ek	113;2	Sp 2 ej W	1150	1158-1172	1160-1170; 170
08249	Hanband 4	Ek	32	Sp 2, ej W	Ej datering	-	; 90
08250	Hanband 10	Ek	38	Sp 3, ej W	1150	1157-1171	1159-1167; 110
08251	Hanband 11	Ek	118;2	Sp 0, ej, W	1151	1161-1175	1165-1175; 250
08252	Hanband 12	Ek	186+1;2	Sp 3, ej W	1148	1155-1169	1159-1169; 500!
08253	Hanband 13	Ek	67	Ej Sp	1127	E 1136	1137-1200; 120
08254	Hanband 14	Ek	40	nära Sp	(1498)		(1509-1520; 110
08255	Rem	Ek	67	Sp 10, B	(1692)		(V 1692/93); 100
08256	Sparre 5 N	Tall	48;2	Sp 36, ej W?	Ej datering		; 130
08257	Sparre 5 S	Tall	90;3	Sp 50, W	Ej datering		; 110
08258	Sparre 13 N	Tall	97;2	Sp 53, W	Ej datering		; 120
08259	Sparre 14 S	Tall	89	Sp 52, B	Ej datering		;120
08260	Stötta 6 fr S	Ek	53+17	Ej Sp	1500	E 1509	1510-1517; 100
08261	Kung takst 6 fr S	Ek	119	Sp 18, W	1513	V 1513/14	; 140
08262	Kung takst 1 fr S	Ek	110+ew	Sp 10, B	1512	juni 1513	; 160
08263	Snedst fr kungtak6	Ek	42	Ej Sp	1493	E 1503	1505-1550; 80
08264	SnedstKungtak11	Ek	125	Nära Sp	1496	1507-1527	1510-1520; 170
08265	Stötta kungtakst6	Ek	171;2	Sp 11,nära W	1507	1507-1520	1508-1513; 190
08266	Ankarbj V kl-vån	Tall	70	Sp 16, W		-	;170
08267	Ankarbj O kl-vån	Tall	103+20;2	Sp 38+c20 W		-	;150

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter. De uppger antingen ett smalare dateringsspann eller ett bästa dateringsförslag för ett odaterat prov. Splintkant anges Sp 0, detta är en bedömning och är inte säker.

Kommentarer till resultatet

Absiden, prov 08240-08242

Virket i absiden dateras entydigt, sammanvägt har virket avverkats någon gång under åren 1165-1178 (1167-1174) den senare uppgiften är mer vågad och referera till kolumnen längst till höger i tabellen.

Koret prov 08243-08247

Virket i koret dateras entydigt, sammanvägt har virket avverkats någon gång under åren **1167-1173 (1167-1168)**.

Långhuset prov 08248-08259

Det äldre ekvirket i skeppet (långhuset) dateras entydigt, sammanvägt har virket avverkats någon gång under åren **1161-1169 (1165-1167)**.

Två prover 08254 och 08255 har givits dateringar utan full säkerhet. De skall inte ha samma vetenskapliga tyngd som ordinarie dateringar utan användas som stöd för andra observationer.

Tornet, prov 08260-08267

Virket i tornet dateras entydigt, sammanvägt har virket avverkats någon gång under tiden **juni 1513**, prov 08262 och **vinterhalvåret 1513/14**, prov 08261. Samtliga övriga daterade prover har fått bredare felmarginaler men täcker dessa avverkningstider.

Dess egenålder är mellan 80 och 190 år med medianåldern 140-160 år.

Samtliga äldre dateringar prov 0840-08253

Det äldre ekvirket från de olika byggnadsdelarna är enhetligt. Min bedömning är att de kan vara avverkade vid en gemensam tid för "kyrkobygget". Mest troligt har detta inträffat från **vinterhalvåret 1167/68 till vinterhalvåret 1169/70**. Om man antar att fem procent av virket avviker från gängse splintstatistik 10-24 årsringar (12-18 vanligast) och räkna prov 08245 dit så skulle man möjligen datera gruppen till 1165-1170 men det ser jag som mindre troligt eftersom flera prov indikerar en något år yngre datering. Motsvarande observation kan göras för årsring 1170.

Prov 08247 "styrbrädan" dateras till **efter 1127**. Den kan således vara från en äldre byggnadsperiod men mer troligt har den en gemensam avverkningstid med det övriga daterade ek-beståndet.

Trädens egenålder är starkt varierad från 110 till **500 år**. Medianåldern är 120-150 år.

Provenienser

Prover som uppvisar stor dendrokronologisk likhet och indikerar en relativt gemensam proveniens är:

Grupp A ("1168") 08240,41, 43, 44, 45, 47, 48, 51, 52 & 53

Grupp B ("1513") 08260, 61, 62, 64 & 65

Timmer som saknas i respektive åldersgrupp kan ha gemensam proveniens med de ingående proverna men provet kan ha sämre kvalité eller så har just detta träd stått så att tillväxt-störning skett som gör att trädet avviker från det lokala tillväxtmönstret. Båda grupperna bedöms ha en lokal proveniens. Nämnvärda objekt som korsdateras särskilt bra med "grupp B" är Brönneåskans klockstapel och Ignaberga gamla kyrka.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns).

”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som ”ej daterad”. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.